

TISKOVÁ ZPRÁVA

O vítězi ceny *Památka děkuji* můžete rozhodnout právě vy!

Pardubice, 15. července 2019

Od 15. července až do neděle 15. září mohou milovníci památek v internetovém hlasování vybírat vítěze zvláštního ocenění *Památka děkuji*. To je součástí již tradičního každoročního klání o Cenu Národního památkového ústavu *Patrimonium pro futuro*.

Vybírání vítězů v jednotlivých kategoriích (obnova památky, restaurování; objev, nález roku; prezentace hodnot; záchrana památky) je vyhrazeno odborné porotě. Veřejnost však může podpořit svého favorita prostřednictvím internetového hlasování. Vítěz s největším počtem hlasů obdrží křišťálovou plaketu v kategorii *Památka děkuji*.

Hlasovat je možné do pondělí 16. září na webu Národního památkového ústavu. Zde také získají hlasující informace o všech kandidátech, zvolit však mohou pouze jednoho z nich. Už samotná nominace ve své podstatě představuje jisté ocenění. Jde o výběr toho nejlepšího, co se v uplynulém roce v České republice podařilo obnovit, restaurovat, objevit či prezentovat. Slavnostní vyhlášení se uskuteční 2. října na státním zámku Lemberk.

Cenu Národního památkového ústavu *Patrimonium pro futuro* s podtitulem Společenské ocenění příkladů dobré praxe vyhlašuje a uděluje NPÚ od roku 2014 ve snaze zhodnotit a vyzdvihnout, co se v oblasti památkové péče podařilo, a ocenit ty, kteří se o úspěšné dílo přičinili.

Nominace za rok 2018 uzavřela pracoviště NPÚ koncem dubna a do celostátního kola vyslala celkem 24 uchazečů.

Územní odborné pracoviště v Pardubicích nominovalo ze všech památkářských počínů v Pardubickém kraji tyto dva kandidáty:

Objevná zjištění při restaurování oltáře v kostele sv. Anny ve Smrčku

Během restaurování oltáře sv. Anny došlo k několika překvapivým zjištěním. Jedním z nich byl nález figurálních maleb sv. Mikuláše. Jde o dílo chrudimského raně barokního malíře Johanna Samuela Gindtera, jehož práce můžeme dodnes spatřit ve významných kostelích v Chrudimi i v širším regionu.

Ve Smrčku žije pouze 130 obyvatel a kostel sv. Anny – drobná gotická stavba z počátku 14. století – je jedinou zdejší pamětihodností. Nepříliš využívaný objekt získala do svého vlastnictví obec, která zde začala pořádat koncerty a další kulturní akce. V letech 2017–2018 se místní rozhodli zrestaurovat oltář sv. Anny, který se kvůli poškození dřevokazným hmyzem nacházel v extrémně havarijním stavu. Jedná se přitom o nejstarší zachované vybavení objektu, pořízené při barokních úpravách kostela v roce 1669.

Mimořádné uměleckohistorické a památkové kvality díla však odhalil teprve restaurátorský průzkum. Nejprve sondážní průzkum zjistil původní barevné řešení oltářní architektury a její malířské výzdoby. Ukázalo se také, že oltář i celý kostel byly původně zasvěceny nejen sv. Anně, ale i sv. Mikuláši.

V nástavci byl po odejmutí novodobého tisku na plátně nalezen zbytek dřevěného obrazu s vyřezaným otvorem ve středu, zachycujícího pod pozdějšími přemalbami postavu, z níž se zachovaly pouze hlava a partie nohou. Nápis označoval světce jako sv. Mikuláše. Dále bylo zjištěno, že dvě boční řezby z oltářního nástavce původně tvořily jeden celek, v jehož centru byla zobrazena další postava sv. Mikuláše. Na antependiu kryjícím menzu byla odhalena původní malba květinového dekoru a v jiné části oltáře byly odkryty malby dvou světic.

Díky těmto nálezům se restaurování zaměřilo na návrat oltáře do originální podoby. Proběhlo náročné snímání druhotných barevných vrstev z architektury oltáře i z obrazů a byla provedena malířská rekonstrukce chybějící postavy sv. Mikuláše v nástavci, a to podle příbuzných figur z jiných umělcových děl. Řezba s druhou postavou téhož světce se přemístila do spodní části oltáře. Přestože se v některých partiích památky dřevní hmota rozpadala na prach, restaurátorce se podařilo zachovat maximální množství původních částí.

Oltář je nejstarším dosud zjištěným Gindterovým dílem a významně obohacuje poznatky o kulturním dědictví raně barokního malířství ve východních Čechách. Unikátní je jeho ikonografický koncept, který nese výraznou ženskou motiviku. Význam objevu umocňuje skutečnost, že na území Pardubického kraje není zachováno mnoho oltářů z tohoto období a jen nepatrná část z nich dosud prošla odborným restaurováním.

Na cenu NPÚ v kategorii objev, nález roku byli navrženy obec Smrčec, zastoupená starostou Miroslavem Brychnáčem a místostarostkou Ing. Janou Burgerovou (vlastník, investor), a restaurátorka akad. mal. Eva Skarolková

Restaurování Mariánského sloupu v Poličce

Mariánský sloup v Poličce se řadí k nejcenějším památkám svého druhu u nás. Po roce 2011 proběhlo restaurování této národní kulturní památky, podložené podrobným restaurátorským průzkumem. Ocenit je třeba jak příkladný přístup vlastníka, města Poličky, tak nadstandardní přístup restaurátorů.

Mariánský morový sloup na náměstí v Poličce postavil v letech 1727–1731 přední český sochař Jiří František Pacák se svou dílnou. Barokní dílo s bohatou sochařskou výzdobou bylo v minulosti opakovaně opravováno, během 20. století se uskutečnilo celkem šest velkých oprav a časový interval mezi nimi se výrazně zkracoval. Důvodem posledního restaurování se stalo vážné poškození památky v roce 2011, kdy u sochy sv. Víta odpadla bez cizího zavinění světcova pravá ruka s knihou. Díky iniciativě vlastníka – města Poličky – byl následně proveden velmi podrobný a úplný restaurátorský průzkum pilíře, na který navázalo komplexní restaurování. Interdisciplinární restaurátorský průzkum v roce 2012 i celý průběh restaurování sledovala speciálně jmenovaná odborná komise.

Nejdříve byly sejmuty části v havarijním stavu, včetně čtyř soch. V letech 2015–2018 následovalo vlastní restaurování celého sloupu s výzdobou, které zahrnovalo klasické postupy – předzpevnění nejvíce zvětralých míst kamene, jeho čištění, zpevnění či doplnění probarvenými tmely. Zrezivělé a uvolněné čepy byly nahrazovány nerezovými, trhliny byly injektovány a v havarijních místech zajištěny nerezovými armaturami. Dále bylo obnoveno zlacení nápisů a na sloup byly osazeny kopie snesených částí včetně čtyř soch. Kolektiv restaurátorů přistupoval k zásahu komplexně, plně akceptoval výsledky restaurátorského průzkumu a používal všechny dostupné metody a prostředky vhodné k restaurování. K dispozici měl rovněž restaurátorské zprávy ze tří předchozích zásahů a mohl tak porovnávat současný stav památky s restaurováním v daných letech.

Město Polička jako vlastník projevilo velkou iniciativu nejen jmenováním odborné komise, ale i při shánění finančních prostředků. Restaurování bylo hrazeno z Programu regenerace MPR a MPZ Ministerstva kultury, z prostředků Krajského úřadu Pardubického kraje a města. Město se věnovalo také propagaci restaurování sloupu – uskutečnilo se několik přednášek pro veřejnost, o probíhajícím zásahu byla informována média.

Restaurování mariánského sloupu bylo od samého počátku pojato jako modelový příklad restaurování takto hodnotných a významných památek. Úkolem bylo rovněž výrazně zpomalit další poškození sloupu a jeho výzdoby. To se bezesbýtka podařilo. V průběhu času ale přesto bude nutné s největší pravděpodobností přistoupit k dalším náhradám originálů, aby nedošlo k úplnému zániku ikonograficky mimořádně propracovaného a sochařsky i architektonicky jedinečně ztvárněného mariánského sloupu.

Na cenu NPÚ v kategorii obnova památky, restaurování byli navrženi restaurátoři Mgr. BcA. Petr Gláser a BcA. Renata Poláková-Tauchmanová a město Polička, zastoupené starostou Jaroslavem Martinů a vedoucí odboru územního plánování, rozvoje a životního prostředí Ing. Martou Mastnou

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je naplňovat v Pardubickém kraji poslání odborné instituce památkové péče dané zejména zákonem o státní památkové péči, tzn. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Mimo to zpracovává návrhy na prohlášení věcí či objektů za kulturní památky, podílí se na jejich evidenci, spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií i dalších odborných podkladů ke kulturním památkám a provozuje veřejně přístupnou, odbornou knihovnu. Odborníci z řad zaměstnanců ústavu se rovněž účastní odborných konferencí, seminářů a kolokvií, participují na přednáškách, komentovaných prohlídkách, programech pro školní kolektivy a dalších aktivitách určených pro veřejnost. Další informace najdete na www.npu.cz, respektive <http://www.npu.cz/uop-pa/>, případně na Facebooku (Pardubičtí památkáři aneb novinky nejen z Příhrádku)

Kontakt:

Mgr. Jana Řehouňková, tisková mluvčí NPÚ, ÚOP v Pardubicích, rehounkova.jana@npu.cz, 724 663 648